

Институт за литература при БАН
Ек. № 116, 05. 01. 1966. 01. 2011

СТАНОВИЩЕ

На доц. д-р Елка Трайкова
по конкурса, обявен от Института за литература при БАН
в Държавен вестник, бр. 65 от 23. 08. 2011 г.,
за придобиване на научното звание „доцент“, шифър 05. 04. 02

В конкурса за „доцент“, обявен от Института за литература, участва като единствен кандидат д-р Недка Капралова, литературен сътрудник в направление „Литература на Българското възраждане“. За участие в конкурса тя представя публикувана монография (2011 г.), 28 научни публикации (в български и чуждестранни издания), 14 от които са различни от темата на дисертационния ѝ труд за придобиване на научната степен „доктор“. Недка Капралова прилага и подробна научна биография за участие в международни и национални научни проекти и конференции, справка за приносите и библиографска информация за цитиранията.

Монографичният труд на Недка Капралова „И ще господства мъжът ти над теб (Още за жените в културата). Архив на семейство Елисавета и Христо Караминкови“ (С., 2011, изд. ЛИК, 414 с.), е обсъден като хабилитационен труд на заседание на направление „Литература на Българското възраждане“. Изследването изгражда един възможен модел на женската инициация, осмислен през езотеричното, магическото, библийското и приказното. През тази теоретична призма, на базата на богат документален материал, е представена личността на Елисавета Караминкова. Тази книга не е само биографичен очерк или прецизно издаване на архива на семейство Караминкови. Тя има сложна композиционна и жанрова структура. Авторката не само прави опит да изгради концептуално осмислен проект за женското знание, за женското посвещение и подчиненост през различни исторически и културни епохи.

Тя очертава и симптоматични процеси в социокултурното пространство на Българското възраждане. В нейното изследване продуктивно се срещат и използват възможностите на литературноисторическото, етнографското, фолклорното, социологическото, за да бъдат очертани същностни културни и обществени явления или да бъдат маркирани малко известни събития и факти. Така книгата провокира осъзнаването на културната памет като ценност. Именно в това съхраняване на автентичната история на времето, макар и като лична биография и субективни преживявания е приносният характер на книгата. И още Н. Капралова споява обективния, аналитичен стил с образния език, прецизното познаване на документите и фактите с увлекателно разгръщащата се фабула на една трудна житейска съдба, положена на фона на не по-малко сложното културно и историческо пространство на Възраждането. Така тя очертава образа на Елисавета Карамникова с нейната сила, слабост, женска драма и възможен, но неосъществен обществен престиж. В това поле на опозиции уместно функционират както характерното за биографичния подход хронологично разгръщане на сюжета, така и методологичката база, която изграждат първите три части на книгата: „Жената в семейната и календарната обредност“; „Езотеричното в женското посвещение“; „Женското знание и библиейският аналог“. Те дават необходимата за всяко научно изследване рамка и аргументират екзистенциалния и психологически генезис в портрета на една раздвоена между традиционното и модерното, между битовото и общественото, между любовта и дълга жена. Проследявайки парадоксалната свързаност между всички тези сложно преплетени нишки, авторката маркира разноезичния, противоречив, амбивалентен модел на Възраждането или поне на някои негови шрихи. В този контекст особено ценен като познание за този период в социокултурен и психологически аспект е публикуването на архива на семейство Карамникови. Това

безспорно е принос към опознаване на Българското възраждане като личностни отношения и социокултурни процеси.

Книгата „И ще господства мъжът ти над теб“ е етап в дългогодишните научни изследвания на Недка Капралова. Нейната продуктивна документална информираност за Възраждането ѝ дават основание да го разглежда като време на културноисторически контрасти, но и на хармонично допълващи се опозиции. Нейната дисертация за спомоществателството като културно явление, защитена в университета Артоа, Франция, е характерен пример за това. За нея тази епоха осмислена до голяма степен като система от факти и събития, в същото време все още е отворена за нови открития или интерпретация на по-малко проучвани проблеми. Точно това поле на маргиналното, неизвестното или забравеното е обект на научните интереси на Н. Капралова, реализиран в редица нейни статии като: „За безспорните цитати.(Библейският текст в предговора на Христонтия от Райно Попович)“; „Хоризонт на очакванията и поле на рецепцията“; „Мотивът за безспорния мъртвец в словесната традиция на южните славяни“; „Вълшебната приказка и масовата култура“ и др.

Недка Капралова активно участва и в научния живот на Института за литература. Тя е ръководител на българо-френския научен проект „В търсене на митичната тъкан“, в рамките на който е проведена научна конференция и издаден сборник, оценен като приносно научно постижение в БАН за 2002 г. Като секретар тя активно участва и в един от най-успешните проекти на направление „Литература на Българското възраждане“ – „Иван Д. Шишманов и модернизацията на съвременната хуманитарна наука“, член е на редколегиата на публикуваните три тома „Шишманови четения“. Редактор и съставител е на два авторитетни научни сборника: „Безсмъртата вселена. Сборник посветен на 90-годишнината на Клод Леви-Строс“ и „Сред текстовете и емоциите на Българското

възраждане. Сборник в чест на Румяна Дамянова". Недка Капралова е и прецизен преводач от френски език на трудове на Клод Леви - Строс („Структурна антропология” II), на Е. Морен и Бурдийо (под печат).

Монографията и редица статии на Недка Капралова я утвърждават като сериозен изследовател на културата и литературата на Българското възраждане. Като имам предвид и нейното активно участие в научните проекти на Института за литература, работата ѝ като редактор и съставител на научни издания, убедено предлагам да ѝ бъде присъдено научното звание „доцент”.

доц. д-р Елка Трайкова

